

Jó vagy rossz?

A 2016. június 28–29-i informális európai tanácsi találkozóval lezárult az európai politizáló közvélemény többsége számára meglepetést okozó Brexit-népszavazást követő időszak első, erős politikai érzelmektől fűtött, úgynevezett olvasati szakasza. Az a június 23-i véleménynyilvánító brit népszavazást követő időszak, amikor az Európai Unió tagállamainak reakcióit elsősorban – bár nem kizárólag – a bel- és aktuálpolitikai megközelítések uralták. Már e viták során világossá vált, hogy mind a brit vezetés, mind pedig a 27-ek abban érdekeltek, hogy az Egyesült Királyság a jövőben szoros partnerségben álljon az Európai Unióval, vagyis hozzáférjen az egységes európai piachoz. Sőt számos EU-tagállam részéről az is elhangzott, hogy ha elfogadja mind a négy alapszabadság további fenntartását, nem zárkóznak el attól sem, hogy Londont akár az egységes piac szabályrendszerének formálásába is bevonják. Mindez azt jelenti, hogy a szigetország és az Európai Unió tagállamainak politikai eliteje viszonylag gyorsan felfogta, hogy egy szabadkereskedelemmel áthálózott, a piacok összefonódása következtében kölcsönös függésben élő világban és korban Nagy-Britanniának gazdaságilag valójában nincs hova kilépnie. Az európai integráció története ugyanis a tagállamok számára alapvetően arról szól – s ebben a legszélesebb a konszenzus közöttük –, hogy ahogy haladunk előre, az integráció egyre inkább mélyül gazdaságilag, az egyes (tag)államok gazdasági szuverenitása pedig folyamatosan csökken. Ez Nagy-Britannia esetében is így van, annak ellenére is, hogy kimaradt az EU egyik legnagyobb közös gazdasági-pénzügyi projektjéből, az euróövezetből, s határozottan ellenezte a mélyebb monetáris vagy fiskális integrációt is.

A Brexit-népszavazás tehát valójában csak az Egyesült Királyság politikai kilépését teszi lehetővé az Európai Unióból, ez pedig korántsem biztos, hogy közép- és hosszú távon rosszat tesz az európai integráció ügyének. Nagy-Britannia ugyanis az Európai Gazdasági Közösségbe való belépésétől kezdve határozottan ellenezte a túl szoros, illetve túl mély integrációt, továbbá azt is, hogy az a politika dimenziójára is kiterjedjen. A brit uniós politika alapelve ugyanis mindvégig a nemzeti szuverenitás megőrzése volt, s ebből London csupán két esetben engedett: ha nem volt elég erős, hogy ezt a gyakorlatban is ellenezze (például ezért fogadta el 2011-ben a többsebséges Európai Uniót) vagy ha a brit nemzeti érdekek úgy követelték meg (így például leginkább saját befolyása és a közös piac versenyképességének megtartása érdekében tartotta fontosnak az EU–28-ak egységét). Ehhez az álláspontjához ráadásul London rendszeresen szövetségeseket is keresett (például a skandináv vagy legutóbb a V4 országokat). A Brexit tehát paradox módon az európai integráció előrehaladásának is az eredménye, s tekintettel arra, hogy a kilépés már 2012-től a brit politikai közbeszéd és vita egyik fontos témája volt, korántsem tekinthető előzmények nélküli lépésnek.

Az igazi kérdés tehát nem az, hogy a brit ballaszttól megszabaduló európai integráció előrelép-e a jövőben, hanem sokkal inkább az, hogy ennek az előrelépésnek kik lesznek a részesei, s kik azok, akik lemaradnak róla?